

гледите за успех уште повеќе биле намалени. Поради тоа, дејноста на Пелагониската митрополија, во првите две години по Хуриетот, била насочена на прво место кон запазување и потврдување на старите привилегии, во раководење со грчките конституциони клубови, со илегалните акции на грчката организација, со борбата против законот за спорните цркви, итн. По 1910 година таа се претворила и во главен носител на грчко-бугарското зближување.“ (стр. 278—279)

„Раднички национално ослободилачки покрет“, Београд 1968 год.

Неодамна, во издание на Институтот за изучување на работничкото движење во Белград, излезе од печат колективната книга „Раднички и национално ослободилачки покрет“ во која на преку 860 страни се прикажуваат работничките и национално-ослободителните движења во земјите на Африка, Азија и Латинска Америка.

Книгата е колективен труд и, според обемот и длабочината на материјалот што го интерпретира, пополнува една голема празнина од оваа област. Ова не само поради фактот дека презентира досега релативно малку познат материјал, туку и поради политиката на нашата земја и односите што таа ги има со земјите и народите за чиешто работнички и национално-ослободителни движења станува збор. Оттука е основана претпоставката дека за нашата јавност таа претставува особен интерес.

Иако има енциклопедиски карактер, книгата на убав и лесно воспиемлив начин на читателот му нуди богат материјал не само како фактички податоци, туку во голема мера и како обработка. Тоа е постигнато на тој начин што за секој континент во почетокот, на по приближно 20 страни, се даваат општи и историски податоци, како и општи податоци за народноослободителните движења, дејноста на комунистичките партии, синдикалните движења и сл., а потоа земјите на Африка

Во заклучокот, авторот, меѓу другото, пишува и за негативните последици од дејноста на Пелагониската митрополија. Тој потенцира:

„Една од најтешките последици од нејзината дејност, како и од дејноста на другите пропаганди, секако било отежнувањето на процесот на националниот развој на македонскиот народ“ (стр. 293)

На крајот ќе истакнеме дека ова дело на Крсте Битоски претставува скапоцен прилог кон нашата историографија.

Д. Д.

и Азија се прикажани на приближно 300 страни, а оние на Латинска Америка на приближно 200 страни. Но и во овој дел, пред да се пристапи кон секоја одделна земја (на преку 120 за трите континенти), пак се дадени општите и историските податоци за секоја земја, пред сè од аспектот на работничкото и национално-ослободително движење, а потоа се минува на самото тоа движење, на дејноста на комунистичките, односно социјалистичките партии, синдикалното движење, развојот на земјата, па и значајните личности.

Во целина гледано, ваквиот пристап кон материјалот, а и самата обработка овозможуваат да се користи од разни аспекти и на различни нивоа. Така, на пример, во наставата по повеќе предмети таа може да послужи како значаен извор за осовременување и актуелизирање на наставните содржини, на учениците од завршните години во средните училишта за изработување домашни работи за завршниот испит, дава солиден материјал за работата на историски, дебатни и слични клубови, може да послужи како информација за секој што покажува интересирање за оваа област, а истовремено дава материјал и за теориска работа и за натамошни воопштувања.

Но, како и да се пристапи кон изучувањето на материјалот што го нуди ова значајно дело, секако ќе се согледа како постепено, но си-

гурно сè поцелосно се остварува она што во марксистичкото учење е од порано предвидено, т.е. дека колонијалните народи ќе му станат сојузник на пролетаријатот во неговата револуционерна борба за социјалистичка преобразба на светот. И повеќе од тоа — од подлабокото навлегување во дејноста на работничките и национално-ослободителните движења, комунистичките партии и сл. во одделни земји, може да се согледа, сфати и објасни противречниот карактер на тој процес, односно неговиот специфичен карактер условен од сплет на повеќе објективни околности и субјективни фактори. Станува збор за земји со специфична општествена структура каде што во најголема мера работничката класа се јавила пред домашната буржоазија, каде селанството понекаде зафаќа дури и преку 90% од вкупниот број население, каде што капиталистичкиот начин на производство не потекнува од внатрешниот развој на производните сили, туку е внесуван однадвор од колонијалните сили, итн. Во овие земји, во услови на национално и колонијално ропство и огорчена борба за ослободување од ропството, се преплетуваат одделни карактеристики на сите општествено-економски формации. Ако кон ова се додаде и економската зависност од поранешните метрополи на земјите што се ослободиле од класичниот вид национално и колонијално поробување, најразличните сплетки што ги прават капиталистичките сили и сл., тогаш е јасно дека работите стануваат уште посложени.

Книгата што авторите ѝ ја предлагаат на јавноста дава обилен материјал со кој се објаснува толку сложената положба во земјите од Африка, Азија и Латинска Америка,

а врз таа основа и специфичниот карактер на нивната борба за ослободување од колонијалното и националното поробување. Без ваквите и слични објаснувања многу настани во тие земји може да останат неправилно сфатени, зашто зад мноштвото процеси проследени со отпори и со повремени падови, потешко може да се согледа еден во суштина длабоко револуционерен процес од светско-историско значење што го забрзува одот на човештвото кон натамошен процес.

Читајќи ја книгата, се испитува вистинско задоволство не само поради резултатите што овие народи досега ги постигнале, туку пред сè поради перспективите во борбата против колонијализмот кои се очигледно на нивна страна. Ако се има предвид дека, поради спомнатите историски околности, политичките партии (и тоа не во сите земји) се формирани дури меѓу двете светски војни, а ослободителните движења се јавуваат дури по Втората светска војна, а притоа голем број од тие земји се веќе ослободени — резултатите се навистина големи. Но, уште поголеми се нивните перспективи како за конечното ослободување, така и за нивната целосна еманципација. Очигледно е дека се брише историската неправда спрема народите на Африка, Азија и Латинска Америка и нема сомневање дека слободата и социјализмот во една специфична форма ќе триумфираат и на тие континенти, зашто она што е заедничка цел на работничките и национално-ослободителните движења во тие земји е имено — социјализмот. Книгата, што му се предлага на читателот, тоа богато го илустрира.

Ст. Ј.

Г. Д. Кирьякидис, „Греция во Второй мировой войне“, Москва 1967, 362.

Со овој труд, авторот си поставил цел преку анализа на општествено-економската положба на Грција пред војната, да ги објасни причините за

исходот на настаните во Грција во текот на Втората светска војна и да ја запознае светската јавност со масовниот отпор на грчкиот народ про-